

БЕХТЕР Л. В.,

аспірант

(Національний авіаційний університет)

УДК 342.951

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2024.1.1.21>**АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ
МІЖНАРОДНИХ ПРОЕКТІВ ІЗ БЛАГОДІЙНОЇ ДОПОМОГИ
НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ**

У статті обґрунтовуються положення щодо особливостей адміністративно-правового статусу суб'єктів реалізації міжнародних проектів із благодійної допомоги на регіональному рівні. Доведено, що врахування правової природи зазначених суб'єктів дозволить встановити межі і коло адміністративно-правових відносин, в яких вони можуть брати участь, що дозволить конкретизувати елементи їх адміністративно-правового статусу. Вказано, що публічно-правова природа суб'єктів публічної влади визначає активний характер їх діяльності у сфері управління реалізацією міжнародних проектів із благодійної допомоги, а саме – наявність завдань, функцій, компетенції публічно-владного змісту: прийняття рішень, які мають обов'язковий характер для адресатів; можливість втручання у діяльність підконтрольних суб'єктів тощо. Крім цього, підкреслено, що слід враховувати різницю у конституційно-правовому статусі органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, яка позначається на завданнях, функціях, компетенції та, як наслідок – межах взаємодії із благодійними організаціями з питань надання благодійної допомоги. На відміну від суб'єктів публічної влади, благодійні організації наділені загальним статусом юридичної особи приватного права, згідно із Законом України “Про благодійну діяльність та благодійні організації”. Наявність такого загального статусу визначає пасивний характер їх участі у адміністративно-правових відносинах. Виділено такі адміністративно-правові відносини, в яких можуть брати участь благодійні організації, відповідно до Закону України “Про благодійну діяльність та благодійні організації”: державна реєстрація (ст.15); припинення (ст.18); звітність (ст.17); внутрішньоорганізаційна діяльність (Розділ IV Закону); акредитація представництв, філій іноземних благодійних організацій (ст.25); державний контроль з боку органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування (ст.26); адміністративна та дисциплінарна відповідальність суб'єктів благодійної діяльності і посадових осіб органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування (ст.27)

Ключові слова: адміністративно-правовий статус, благодійні організації, міжнародні проекти, благодійна допомога, регіональний рівень управління, суб'єкти публічної влади.

Bekhter L. V. Administrative and legal status subjects of implementation of international charitable aid projects at the regional level

The article substantiates the provisions regarding the peculiarities of the administrative and legal status of the subjects of the implementation of international charitable aid projects at the regional level. It is proved that taking into account the legal nature of the mentioned subjects will allow establishing the limits and circle of administrative-legal relations in which they can participate, which will allow specifying the elements of their administrative-legal status. It is

indicated that the public-legal nature of subjects of public authority determines the active nature of their activities in the field of management of the implementation of international charitable aid projects, namely, the presence of tasks, functions, and competencies of a public-authority content: making decisions that are binding for addressees; the possibility of interference in the activities of controlled entities, etc. In addition, it is emphasized that the difference in the constitutional and legal status of state executive authorities and local self-government authorities should be taken into account, which affects the tasks, functions, competence, and, as a result, the limits of interaction with charitable organizations in matters of providing charitable assistance. Unlike public authorities, charitable organizations have the general status of a private legal entity, according to the Law of Ukraine " On Charitable Activities and Charitable Organizations ". The presence of such a general status determines the passive nature of their participation in administrative and legal relations. The following administrative and legal relations in which charitable organizations can participate are highlighted, following the Law of Ukraine "On Charitable Activities and Charitable Organizations": state registration (Article 15); termination (Article 18); reporting (Article 17); intra-organizational activity (Chapter IV of the Law); accreditation of representative offices, branches of foreign charitable organizations (Article 25); state control by executive authorities, local self-government authorities (Article 26); administrative and disciplinary responsibility of subjects of charitable activities and officials of executive authorities, local self-government authority (Article 27).

Key words: *administrative and legal status, charitable organizations, international projects, charitable assistance, regional level of management, subjects of public authority.*

Вступ. Одним із потужних способів надання соціальної допомоги під час військової агресії росії в Україні є діяльність міжнародних благодійних організацій, які у взаємодії із органами державної влади, органами місцевого самоврядування, територіальними громадами, волонтерськими, громадськими організаціями оперативно забезпечують реалізацію першочергових потреб отримувачів благодійної допомоги. Гнучкість організації функціонування благодійних організацій формує необхідне інституційне підґрунтя такої взаємодії, яке закріплюється у меморандумах про співпрацю, спрямованих на консолідацію зусиль щодо реалізації соціально значимих проєктів.

Так, однією з найбільших міжнародних мереж благодійних організації у світі та Європі є Карітас України (Caritas Ukraine), напрямками діяльності якої є: допомога дітям, молоді та сім'ям, які перебувають у кризі; охорона здоров'я; допомога людям з особливими потребами; соціальні проблеми міграції; допомога у надзвичайних ситуаціях; розбудова громад. Карітас України (Caritas Ukraine) чотири рази ставав переможцем Національного конкурсу «Благодійна Україна» (у 2013, 2014, 2016 та 2017 роках) та є незмінним лідером Національного рейтингу благодійників України з моменту його проведення. У 2019 році Карітас України (Caritas Ukraine) став першим фондом, що тримав Почесну відзнаку Богдана і Варвари Ханенків. Міжнародна мережа Карітас має понад 115-річну історію і об'єднує 165 національних організацій з 200 країн світу з персоналом у декілька мільйонів співробітників та волонтерів [1]. Карітас України сьогодні це: понад 30 регіональних організацій у 15 областях України; понад 1 000 співробітників та волонтерів. Серед таких регіональних організацій – Благодійний фонд “Карітас Полтава”, взаємодія якого із органами місцевого самоврядування, територіальними громадами здійснюється у межах меморандумів про співпрацю, зокрема, з Полтавською обласною радою (від 20.05.2022), Ромоданівською територіальною громадою (від 04.08.2022 р.), Білицькою селищною територіальною громадою (від 05.08.2022 р.) тощо.

Теоретичною основою формування єдиного підходу щодо унормування питань взаємодії між благодійними організаціями та суб'єктами публічної влади, волонтерським рухом, громадськими організаціями є існуючі напрацювання дослідників зазначеної та інших проблем функціонування благодійних організацій. Серед них доцільно виділити проблему сутності і змісту адміністративно-правового статусу благодійних організацій та органів публічної влади з питань реалізації міжнародних проектів щодо надання благодійної допомоги. Виділення цієї проблеми обумовлено, насамперед, необхідністю забезпечення оперативності та дієвості взаємодії між суб'єктами реалізації міжнародних проектів щодо благодійної допомоги, діяльність яких має різну правову природу, інституційну та функціональну належність, проте єдиною соціально значимую мету, питання щодо досягнення якої є найбільш чутливим на регіональному рівні.

Постановка завдання. Метою статті є розкриття сутності і змісту адміністративно-правового статусу суб'єктів реалізації міжнародних проектів із благодійної допомоги на регіональному рівні має бути здійснено, виходячи з їх правової природи, що дозволить встановити межі і коло адміністративно-правових відносин, в яких вони можуть брати участь.

Огляд наукових досліджень. У наукових дослідженнях, виконаних на дисертаційному рівні, можна виділити роботи: І.О. Завидняк, присвячену адміністративно-правовому статусу благодійних організацій (2016 р.) [2], О.О. Кожушко, яка аналізує питання адміністративно-правового регулювання порядку створення та діяльності благодійних організацій в Україні (2013 р.) [3], О.В. Марченко, присвячену проблемі адміністративно-правового регулювання благодійної діяльності (2014 р.) [4], Р.А. Сербіна, в якій на рівні докторської дисертації досліджуються проблеми публічно-правового адміністрування благодійництва (2016 р.) [5] та інші. Узагальнення зазначених та інших наукових робіт, присвячених дослідженню адміністративно-правових проблем діяльності благодійних організацій (зокрема, роботи В.О. Русских, І.М. Коротатнік та інші.), дозволяє вказати про їх внесок у вирішення проблеми формування оптимальної теоретико-правової моделі функціонування благодійних організацій в Україні на адміністративно-правових засадах. Проте умови воєнного стану в Україні у зв'язку із військовою агресією росії визначили зміни у форматі, напрямках та обсягах взаємодії між суб'єктами реалізації міжнародних проектів щодо надання благодійної допомоги, особливо на регіональному рівні, що визначає необхідність подальшого наукового аналізу.

Результати дослідження. Адміністративно-правовий статус визначено як поняття, зміст якого завжди виражається в сукупності нормативно визначених прав та обов'язків та характеризується специфічним обов'язком нести відповідальність за невиконання чи неналежне виконання обов'язків. Адміністративно-правовим статусом наділені як фізичні особи, так і органи державної влади. Елементами адміністративно-правового статусу фізичної особи є: права; обов'язки; обов'язок нести відповідальність за невиконання чи неналежне виконання обов'язків. До елементів адміністративно-правового статусу органу державної влади належать: становище органу в системі управління; компетенція як сукупність юридично встановлених обов'язків органу виконавчої влади або його керівника, реалізація яких забезпечує виконання їх основних функцій; обов'язок керівника органу нести відповідальність у зв'язку з виконанням своїх повноважень. Адміністративну правосуб'єктність як основу адміністративно-правового статусу визначає сфера державного управління, яка вимагає режиму суворого дотримання прав суб'єктів правовідносин, що визначає врахування всіх особливостей моменту виникнення прав та обов'язків [6, с. 88-89].

Зазначені ключові положення науки адміністративного права стосовно сутності категорії "адміністративно-правовий статус" та її юридичного змісту є основою формування наукового підходу щодо визначення адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної влади у відносинах щодо реалізації міжнародних проектів із благодійної допомоги на регіональному рівні. Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної влади (насамперед, органів державної виконавчої влади на регіональному рівні управління, органів місцевого

самоврядування) у таких відносинах реалізується суто у межах їх управлінської цілеспрямованої діяльності шляхом реалізації компетенції публічно-владного характеру. При цьому слід враховувати різницю конституційно-правового статусу органів державної виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, яка позначається на завданнях, функціях, компетенції та, як наслідок – межах взаємодії із благодійними організаціями з питань надання благодійної допомоги особливо на регіональному рівні.

Правовий статус благодійних організацій принципово відрізняється від статусу суб'єктів публічної влади за Законом України “Про благодійну діяльність та благодійні організації”. Відповідно п.3 ч.1 ст.1 зазначеного Закону, благодійна організація має статус юридичної особи приватного права, в установчих документах якої за основну мету діяльності визначено благодійну діяльність у певних сферах, визначених вказаним Законом [7].

Для визначення адміністративно-правових відносин, учасниками яких можуть бути благодійні організації, слід звернутись о положень доктрини адміністративного права, які стосуються сутності адміністративно-правових відносин. Так, адміністративно-правові відносини виникають у сфері публічного управління та адміністрування, до яких віднесено: а) внутрішні, а саме – організаційні (створення, реорганізація та ліквідація, підконтрольність, підзвітність та інші форми взаємодії); відносини підпорядкування; щодо публічної служби; б) зовнішні, а саме – щодо надання адміністративних послуг; контрольно-наглядова діяльність; притягнення до адміністративної та фінансової відповідальності; щодо оскарження [8, с. 89-90].

Повертаючись до проблеми визначення адміністративно-правових відносин, у яких можуть брати участь благодійні організації, слід врахувати пасивний характер їх діяльності як суб'єктів приватного права, що означає відсутність компетенції публічно-владного змісту, заявний порядок такої участі.

Висновки.

1. Необхідно виділяти наступні адміністративно-правові відносини за участі благодійних організацій, відповідно до Законом України “Про благодійну діяльність та благодійні організації”, щодо: державної реєстрації (ст.15); припинення (ст.18); звітності (ст.17); внутрішньоорганізаційної діяльності (Розділ IV Закону); акредитації представництв, філій іноземних благодійних організацій (ст.25); державного контролю з боку органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування (ст.26); адміністративної та дисциплінарної відповідальності суб'єктів благодійної діяльності і посадових осіб органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування (с.27) [7]). Перелічені положення, які стосуються участі благодійних організацій у адміністративно-правових відносинах, є загальними, що означає їх поширення на будь-які напрямки їх діяльності, в тому числі – і ті, які стосуються реалізації міжнародних проектів із благодійної допомоги на регіональному рівні. Разом з тим, слід враховувати завдання, функції, межі та обсяг компетенції, якими наділені суб'єкти публічної влади на регіональному рівні, що безпосередньо впливає на форми та напрямки взаємодії із благодійними організаціями.

2. Адміністративно-правовий статус суб'єктів публічної влади у відносинах щодо реалізації міжнародних проектів із благодійної допомоги на регіональному рівні можна визначити як сукупність визначених чинним адміністративним законодавством їх завдань, функцій, компетенції на регіональному рівні, а також обов'язків нести відповідальність за їх невиконання чи неналежне виконання. Цільова спрямованість реалізації адміністративно-правового статусу суб'єктів публічної влади полягає у створенні умов для надання благодійними організаціями благодійної допомоги на регіональному рівні у межах міжнародних проектів. Реалізація статусу благодійних організацій як учасників адміністративно-правових відносин здійснюється під час взаємодії із суб'єктами публічної влади для надання благодійної допомоги на підставах та у порядку, передбачених чинним законодавством про благодійну діяльність і благодійні організації.

Список використаних джерел:

1. Caritas in Action. Карітас у Дії. 2020. № 1. с. 1.
2. Завидняк Ірина Олександрівна. Адміністративно-правовий статус благодійних організацій в Україні: дис. ... к.ю.н.: 12.00.07. Національний університет Державної податкової служби України. Ірпінь, 2016. 228 с.
3. Кожушко Олена Олегівна. Адміністративно-правове регулювання порядку створення та діяльності благодійних організацій в Україні: дис. ... к.ю.н.: 12.00.07. Державний вищий навчальний заклад "Запорізький національний університет" МОН України. Запоріжжя, 2013. 136 с.
4. Марченко Оксана Володимирівна. Адміністративно-правове регулювання благодійної діяльності в Україні: дис. ... к.ю.н.: 12.00.07. Національна академія внутрішніх справ МВС України. Київ, 2014. 218 с.
5. Сербін Руслан Андрійович. Публічно-правове адміністрування благодійництва в Україні: дис. ... к.ю.н.: 12.00.07. Харківський національний університет внутрішніх справ МВС України. Харків, 2016. 433 с.
6. Армаш Н.О. Адміністративно-правовий статус. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т.Х.: Право, 2016. Т.5: Адміністративне право/ редкол.: Ю.П. Битяк (голова) та ін.; Нац.акад.прав.наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Нац.юрид.ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2020. 960 с.
7. Про благодійну діяльність та благодійні організації: Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 25. Стор. 1350. Ст. 252 (зі змінами).
8. Школик А.М. Адміністративно-правові відносини. Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т.Х.: Право, 2016. Т.5: Адміністративне право/ редкол.: Ю.П. Битяк (голова) та ін.; Нац.акад.прав.наук України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Нац.юрид.ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2020. 960 с.

